

การสอนการอ่านแบบสื่อสาร

อรุณี วิริยะจิตรา
สรณี วงศ์เบ็ญสัจจ์

การสอนการอ่านที่มีประสิทธิภาพขึ้นอยู่กับบทเรียนและวิธีการเรียนการสอน บทเรียนและวิธีการเรียนการสอนที่ดีต้องตั้งอยู่บนพื้นฐานของทฤษฎีและ/หรืองานวิจัยที่เกี่ยวข้องและเชื่อถือได้ ส่วนประกอบต่างๆของบทเรียนแต่ละบทตลอดจนเทคนิควิธีการสอนในแต่ละบทเรียนควรมีเหตุผลสนับสนุนว่าเหตุไรจึงควรมีและควรเป็นเช่นนั้น ดังนั้นผู้เขียนบทเรียนจึงจำเป็นต้องศึกษาค้นคว้าทฤษฎี และผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการอ่านเพื่อนำมาประยุกต์ใช้เป็นพื้นฐานในการสร้างบทเรียนและในวิธีการใช้บทเรียนนั้นๆ

บทเรียนและวิธีการสอนการอ่านที่ผู้เขียนได้สร้างขึ้นโดยอ้างอิงทฤษฎีและแนวคิดดังต่อไปนี้ คือ

1. ทฤษฎีการอ่านเพื่อการสื่อสาร (Communicative Reading Theory)
2. แนวคิดการเรียนการสอนที่มีศูนย์กลางที่การเรียนรู้ (Learning-Centred Approach)

โดยจะขออธิบายถึงทฤษฎีและแนวคิดที่กล่าวมาข้างต้นโดยสังเขป ตลอดถึงการนำทฤษฎีและแนวคิดทั้งสองนี้ไปประยุกต์ใช้สร้างแนวทางในการสร้างบทเรียนและวิธีการเรียนการสอน

1. ทฤษฎีการอ่านเพื่อการสื่อสาร

การอ่านเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการสื่อสาร ดังนั้นการสอนการอ่านจึงควรมุ่งเน้นให้นักเรียนมีสมรรถ

วิสัยในการสื่อสารทางด้านการอ่าน การมีสมรรถวิสัยในการสื่อสารทางด้านการอ่านคือ การที่ผู้อ่านสามารถเข้าใจข้อความที่ได้อ่านและสามารถนำข้อความที่อ่านเข้าใจนี้ไปใช้ประโยชน์ได้

เนื่องจากจุดประสงค์ของการเรียนการสอนการอ่านเพื่อการสื่อสาร คือ การให้นักเรียนมีสมรรถวิสัยในการอ่านเพื่อที่จะนำไปใช้จริงในชีวิตประจำวัน ดังนั้นจึงควรศึกษาดังการอ่านในชีวิตประจำวันก่อน เพื่อที่จะได้หลักการมาใช้ในการเรียนการสอนการอ่านภาษาอังกฤษแบบสื่อสาร

อ่านทำไม

ในชีวิตประจำวันเราอ่านเพราะเรามีเหตุผลในการอ่าน White (1981) กล่าวว่าเราอ่านเพื่อหาข้อมูลที่อยู่ในรูปของตัวเขียน ข้อมูลนี้หมายถึงเนื้อหาที่ก่อให้เกิดการเรียนรู้ เนื้อหาที่เพิ่มพูนปัญญาและเนื้อหาที่สร้างความบันเทิง เช่น เราอ่านฉลากยาเพื่อที่จะได้เรียนรู้วิธีการใช้ยาชนิดนั้นได้อย่างถูกต้อง เราอ่านข่าวจากหนังสือพิมพ์เพื่อให้เกิดการเรียนรู้และเพิ่มพูนปัญญา เราอ่านนิยายเพื่อความบันเทิง เป็นต้น

เนื่องจากการอ่านทุกครั้งในชีวิตประจำวันมีจุดมุ่งหมาย ด้วยหลักการนี้ในการสอนการอ่านจึงควรให้นักเรียนมีจุดมุ่งหมายในการอ่านทุกครั้งโดยการสร้างวัตถุประสงค์ในการอ่านให้นักเรียน และเพื่อให้การอ่าน

บรรลุมวลที่ประสงค์ที่ตั้งไว้ วัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ควรเป็น วัตถุประสงค์ที่ปฏิบัติได้ การปฏิบัติตามวัตถุประสงค์ อาจทำได้ทั้งในขณะที่อ่านหรือเมื่อการอ่านสิ้นสุดลงแล้ว และเนื่องจากการอ่านจริงเราจะอ่านเพื่อหาข้อมูลหรือ เนื้อหา ดังนั้นในการเรียนการสอนการอ่านจึงควร มุ่งเน้นให้นักเรียนค้นหาเนื้อหาหรือความหมายของ ข้อความที่อ่าน ไม่ใช่อ่านเพื่อเรียนรู้ตัวภาษาที่ใช้ในการ เขียน (Morrow : 1918)

เนื่องจากการในชีวิตประจำวันเรามีจุดมุ่งหมายหลาย ๆ อย่างในการอ่าน ดังนั้นบทเรียนที่นำมาให้นักเรียนอ่าน จึงควรมีเนื้อหาและอยู่ในรูปแบบต่าง ๆ ทั้งนี้เพื่อที่จะได้ สร้างวัตถุประสงค์ในการอ่านได้หลายๆ แบบเหมือน เช่นในชีวิตประจำวัน

ในชีวิตประจำวันก่อนการอ่านเราอาจได้ฟังหรือ พุดถึงเรื่องราวที่จะอ่านก่อน หรือเมื่ออ่านได้ข้อมูล ที่ต้องการแล้ว ส่วนมากเราจะนำข้อมูลนี้ไปใช้พูดหรือ เขียน (Grellet : 1981) ด้วยหลักการนี้การเรียน การสอนการอ่านจึงไม่ควรแยกทักษะการอ่านออกจากทักษะ อื่น ๆ ควรจะมีการผสมผสานกันระหว่างทักษะตาม ลักษณะที่เกิดขึ้นจริงในชีวิตประจำวัน เช่น อ่านแล้วจด โน้ตย่อ อ่านแล้ววิจารณ์หรือพุดถึงเรื่องราวก่อนการ อ่าน เป็นต้น ทักษะที่นำมาเสริมกับทักษะการอ่านนี้ อาจเกิดขึ้นก่อนการอ่าน ขณะอ่านหรือหลังการอ่านก็ได้

อ่านอะไร

ในชีวิตประจำวันเราสามารถเลือกอ่านสิ่งที่เราต้อง การอ่านได้ ส่วนมากแล้วเราจะเลือกอ่านเฉพาะสิ่งที่น่า สนใจ และ/หรือมีประโยชน์แก่เรา (Harmer : 1983) บุคคลแต่ละเพศ แต่ละวัย แต่ละสิ่งแวดล้อม แต่ละ ความต้องการ ก็มีสิ่งที่ตนเห็นว่าน่าสนใจ และ/หรือ เป็นประโยชน์ต่างกันไป นอกจากนี้ในชีวิตประจำวัน ส่วนมากแล้วเราจะอ่านเฉพาะสิ่งที่เราอ่านแล้วเข้าใจได้ สิ่งที่เราอ่านแล้วเข้าใจได้นี้ก็ขึ้นอยู่กับวิธีการเขียน เนื้อหา และภาษาที่ใช้เขียน

ด้วยหลักการนี้ ในการสอนการอ่านเรื่องราวที่นำ มาให้นักเรียนอ่านควรจะน่าสนใจ และหรือมีประโยชน์ ต่อนักเรียนในชีวิตประจำวัน หรือในการประกอบอาชีพ หรือในการศึกษาต่อ ถ้าคิดว่านักเรียนอาจไม่สนใจเนื้อ หาที่นำมาให้อ่านมากนัก ก็ควรหาทางกระตุ้นให้นักเรียน สนใจสิ่งที่อ่านเสียก่อน นอกจากนี้เรื่องราวที่นำมา ให้นักเรียนอ่านควรจะต้องอยู่ในระดับที่นักเรียนอ่านเข้าใจ มีคำศัพท์รูปแบบประโยค และวิธีการเขียนที่นักเรียน สามารถเข้าใจได้ หากคิดว่าอาจมีคำศัพท์ รูปแบบ ประโยค หรือวิธีการเขียนที่จะเป็นอุปสรรคในการอ่าน ก็ควรนำสิ่งที่คิดว่าจะเป็นปัญหาขึ้นมาสอนหรืออธิบายให้ เข้าใจก่อนการอ่าน

เนื่องจากสารที่อ่านในชีวิตประจำวันมีมากมาย หลายชนิด ดังนั้นจึงควรหาสารชนิดต่างๆ เหล่านี้ทั้ง สารจริง (authentic text) และสารที่เหมือนจริง (simulated authentic text) มาให้นักเรียนได้ฝึกอ่านเพื่อ เตรียมนักเรียนในการอ่านจริง เพื่อที่นักเรียนจะได้เห็น ประโยชน์ของการเรียนและมีแรงจูงใจที่จะเรียน นอกจากนี้ ความหลากหลายของชนิดของสารยังจะทำให้ นักเรียน ไม่รู้สึกจำเจกับบทเรียนอีกด้วย ตัวอย่างชนิดของสาร ที่นักเรียนพบในชีวิตประจำวันที่สามารถนำมาใช้ในการ เรียนการสอนอ่านได้มีดังนี้คือ

- เรื่องสั้น ชีวิตประวัติ
- จดหมาย ไปรษณียบัตร
- หนังสือพิมพ์ นิตยสาร (บทความ โฆษณา โปรแกรมหนังละคร ฯลฯ)
- การ์ตูน
- เอกสารทางวิชาการ
- แผ่นปลิว (โปสเตอร์ บ้ายประกาศ ฯลฯ)
- คู่มือ (ทำอาหาร ท่องเที่ยว ฯลฯ)
- แผนภูมิ ตารางสถิติ ตารางเวลา แผนที่
- สมุดโทรศัพท์ พจนานุกรม สารานุกรม

- คำสั่ง คำเตือน คำแนะนำ (วิธีการใช้ วิธีการประดิษฐ์ วิธีปฏิบัติ ฯลฯ)

- แบบฟอร์ม (สมัครงาน ฯลฯ)

อ่านอย่างไร

ในการอ่านในชีวิตประจำวัน ผู้อ่านที่สามารถอ่านเข้าใจสารชนิดต่างๆ ได้อย่างถูกต้องและรวดเร็ว ทั้งนี้เพราะผู้อ่านใช้สติปัญญา ความรู้ที่มีอยู่ และกลวิธีการอ่านช่วยในการอ่าน (Cody : 1979) ในการใช้สติปัญญาในการอ่าน ผู้อ่านจะต้องสามารถเห็น เข้าใจ จดจำ แยกแยะ ถ่ายโอน รวบรวมและประเมินสิ่งที่อ่านได้ ความรู้ที่มีอยู่ในเรื่องราวที่เกี่ยวกับบทอ่านจะช่วยให้อ่านเข้าใจบทอ่านได้มากขึ้นและดีขึ้น นอกจากนี้กลวิธีการอ่านที่ถูกต้องและเหมาะสมกับวัตถุประสงค์ของการอ่าน จะช่วยให้การอ่านมีประสิทธิภาพเพิ่มขึ้น

ด้วยหลักการนี้ ในการเรียนการสอนการอ่านจึงไม่ควรให้นักเรียนอ่านเข้าใจและจดจำเนื้อหาที่อ่านเท่านั้น แต่ควรให้นักเรียน ได้มีโอกาสแยกแยะบทอ่าน แล้วนำเนื้อหาจากบทอ่านมาใช้จริง เช่น อาจนำมาแก้ปัญหา นำมาวิพากษ์วิจารณ์ เป็นต้น เพื่อที่การอ่านในห้องเรียนจะได้เหมือนการอ่านจริงในชีวิตประจำวัน นอกจากนี้ยังต้องพิจารณาด้วยว่านักเรียนมีความรู้เกี่ยวกับสิ่งที่อ่านบ้างหรือไม่ ถ้านักเรียนมีความรู้ไม่มากนักซึ่งอาจเป็นเหตุให้เกิดอุปสรรคในการทำความเข้าใจกับบทอ่าน ก็ควรมีการปูพื้นเกี่ยวกับเรื่องราวที่นักเรียนจะได้อ่านให้ทราบเสียก่อน (Gebhard : 1987) สำหรับเรื่องกลวิธีการอ่านก็หมายถึงว่านักเรียนควรได้รับการสอนและการฝึกในกลวิธีการอ่านแบบต่างๆ เช่น การอ่านสำรวจ การอ่านเพื่อจับประเด็นสำคัญ การอ่านเพื่อเอารายละเอียด การอ่านเพื่อการวิเคราะห์ เป็นต้น

นอกจากนี้ในการอ่านจริงในชีวิตประจำวัน ขณะอ่านผู้อ่านจะเป็นผู้กระทำการอ่านแต่เพียงผู้เดียว ผู้อ่าน

อาจเห็นด้วยหรือไม่เห็นด้วยกับผู้เขียนและหลังจากนั้นผู้อ่านจึงมีปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่น ดังนั้นในการเรียนการสอน การอ่าน จึงควรเปิดโอกาสให้นักเรียนอ่านเรื่องราวด้วยตนเอง การมีปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่นในรูปของกิจกรรมกลุ่ม กิจกรรมคู่ หรือกิจกรรมทั้งชั้นเรียน จะมีก็เฉพาะก่อนหรือหลังการอ่านเท่านั้น

2. แนวคิดการเรียนการสอนที่มีศูนย์กลางที่การเรียนรู้

แนวคิดในการเรียนการสอนที่มีศูนย์กลางที่การเรียนรู้ Hutchinson และ Waters (1987) เป็นผู้นำเสนอ ทั้งสองมีความเห็นว่า การสร้างหลักสูตรหรือการสร้างบทเรียนที่ตีนั้น จะพิจารณาเฉพาะตัวภาษา (language) หรือการนำภาษาไปใช้ (language use) ไม่ได้ จำเป็นที่จะต้องพิจารณาทฤษฎีการเรียนรู้ประกอบไปด้วย บทเรียนที่สร้างขึ้นโดยมีทฤษฎีการเรียนรู้เป็นพื้นฐานจะส่งเสริมการเรียนรู้ภาษาของนักเรียนไม่ว่าจะเป็นทักษะใดให้ได้ดี ดีกว่าบทเรียนที่สร้างขึ้นโดยไม่คำนึงถึงทฤษฎีการเรียนรู้ แต่เนื่องจากทฤษฎีการเรียนรู้มีหลากหลาย จึงจำเป็นที่ผู้สร้างบทเรียนจะต้องรู้จักเลือกนำมาใช้ให้เหมาะสมกับสถานการณ์

ทฤษฎีการเรียนรู้ที่สามารถนำมาประมวลใช้กับการสร้างบทเรียนและวิธีการเรียนการสอนอ่านมีดังต่อไปนี้คือ

1. การเรียนภาษา คือ กระบวนการที่ค่อย ๆ พัฒนาจากความรู้ดั้งเดิมที่นักเรียนมีอยู่ก่อนเริ่มเรียนจากผลงานวิจัย เช่น ของ Carrell และ Eisterhold (1983), Johnson และ Carrell (1987) พบว่านักเรียนเรียนรู้สิ่งใหม่ ๆ จากการใช้ความรู้ที่มีอยู่เป็นพื้นฐาน Hutchinson และ Waters (1987) มีความเห็นว่าความรู้ใหม่จะมีความหมายกับนักเรียนก็ต่อเมื่อนักเรียนนำ

ความรู้ นั้นไปเชื่อมโยงหรือต่อเนื่องเป็นส่วนหนึ่งของข่ายความรู้ดั้งเดิมที่มีอยู่ (schema network)

หลักการนี้อาจนำมาประยุกต์ใช้ได้ในการสอนการอ่าน จะเห็นได้ว่า บางครั้งนักเรียนไม่ประสบความสำเร็จในการอ่านเพราะนักเรียนไม่มีความรู้เกี่ยวกับเรื่อง ที่อ่านมากพอที่จะเป็นพื้นฐานในการรับรู้ข้อมูลใหม่ หรือความรู้ที่มีอยู่ไม่ได้รับการกระตุ้นนักเรียนจึงไม่สามารถนำข้อมูลใหม่ไปเชื่อมโยงกับความรู้เดิมได้ ในการสร้างบทเรียนการอ่าน ผู้สร้างจึงควรคำนึงถึงหลักการข้อนี้

2. การเรียนภาษาเป็นกระบวนการปฏิสัมพันธ์ระหว่างรูปแบบภาษาและเนื้อหา Widdowson (1983) กล่าวว่าทักษะทางภาษาคือการเชื่อมโยงกฎเกณฑ์ทางโครงสร้างกับความหมาย Eskey (1986) มีความเห็นว่าการเรียนภาษาโดยเฉพาะอย่างยิ่งการเรียนการอ่าน คือการสร้างปฏิสัมพันธ์ระหว่างความรู้ด้านรูปแบบภาษาและความรู้ด้านเนื้อหาซึ่งรวมถึงความรู้ด้านวัฒนธรรมประเพณีของผู้ใช้ภาษานั้น ๆ ด้วย หากนักเรียนขาดความรู้ด้านใดด้านหนึ่งหรือไม่สามารถสร้างปฏิสัมพันธ์ระหว่างความรู้ทั้งสองด้านนี้ได้ ก็จะไม่ประสบความสำเร็จในการเรียน หลักการข้อนี้จึงเป็นข้อที่ควรพิจารณาในการเรียนการสอนและการสร้างบทเรียนการอ่าน

3. การเรียนรู้ รวมทั้งการเรียนภาษาต้องอาศัยความจำ ได้แก่ การจำคำ ความหมาย รูปแบบโครงสร้าง และเทคนิควิธี และสามารถนำสิ่งเหล่านี้ไปใช้ได้ Stevick (1986) กล่าวว่านักเรียนจะสามารถจำและนำไปใช้ได้หรือไม่ขึ้นอยู่กับภาพนึกในสมอง (mental imagery) เขาเชื่อว่าข้อมูลที่คนเรารับรู้จะถูกบันทึกไว้ในสมองในลักษณะของภาพนึก (image) ซึ่งอาจเป็นรูปภาพ เสียง หรือความรู้สึกที่เกิดขึ้นกับเราในขณะที่เรารับรู้ ถ้าภาพนึกเหล่านี้มีความเข้มข้น ก็จะทำให้การ

ทวนระลึกเพื่อนำมาใช้ทำได้ง่ายขึ้น ในการเรียนภาษาจึงจำเป็นต้องช่วยให้นักเรียนสร้างภาพนึกที่แจ่มชัดและเข้มข้นในสมอง ซึ่งอาจทำได้โดยการให้นักเรียนได้มีโอกาสใช้ทั้งทักษะการรับสาร (receptive skills) และการส่งสาร (productive skills) การให้นักเรียนได้เป็นทั้งฝ่ายรับและฝ่ายส่ง จะทำให้ภาพนึกที่เกิดขึ้นในสมองของเขามั่นหนักมากขึ้น การจดจำก็จะดีขึ้น และการนำไปใช้ก็จะประสบความสำเร็จมากขึ้น หลักการข้อนี้จึงเป็นข้อที่สำคัญอีกข้อหนึ่ง

4. การเรียนภาษาต้องอาศัยแรงจูงใจ ผลงานวิจัย เช่นของ Gardner และ Lambert (1972) แสดงให้เห็นว่าแรงจูงใจเป็นส่วนสำคัญที่ทำให้การเรียนภาษาประสบความสำเร็จ นักเรียนบางกลุ่มได้แรงจูงใจจากความจำเป็นที่จะต้องนำภาษาไปใช้ บางกลุ่มเกิดแรงจูงใจจากความต้องการที่จะเป็นส่วนหนึ่งของกลุ่มชนที่ใช้ภาษาและวัฒนธรรมนั้น ๆ สำหรับนักเรียนที่ไม่มีแรงจูงใจทั้งสองแบบดังกล่าวแล้ว คือไม่มีทั้งความจำเป็นที่จะต้องใช้ภาษาและความต้องการที่เป็นส่วนหนึ่งของกลุ่มชนที่ใช้ภาษานั้น บทเรียนจำเป็นต้องมีบทบาทในการสร้างแรงจูงใจให้นักเรียน บทเรียนการอ่านจึงควรมีเนื้อหาที่น่าสนใจ กิจกรรมควรให้สนุกสนานเหมาะสมกับวัยของนักเรียน

5. การเข้าไปมีส่วนร่วมในระดับลึก (deep involvement) เป็นส่วนสำคัญในการเรียนรู้ Stevick (1976) กล่าวถึงการให้นักเรียนมีส่วนร่วมไว้สองประการคือ นักเรียนควรได้มีส่วนใช้ความสามารถเชิงพุทธิปัญญาในระดับลึก (cognitive involvement) ในการทำกิจกรรม ซึ่งหมายถึงว่ากิจกรรมควรให้นักเรียนได้รู้จักตีความ วิเคราะห์ สังเคราะห์ ประยุกต์ใช้และประเมินผล นอกเหนือไปจากการจำและเข้าใจเพียงอย่างเดียว นอกจากนี้นักเรียนยังควรมีส่วนร่วมโดยส่วน

ตัวโดยการเรียนรู้ (personal involvement) ซึ่งหมายถึงว่านักเรียนควรได้ใช้ความรู้ ความสามารถ ประสบการณ์ ความชำนาญส่วนตัวซึ่งนักเรียนแต่ละคนมีไม่เท่ากันและไม่เหมือนกัน เพื่อทำกิจกรรมการเรียนรู้ให้ประสบความสำเร็จ บทเรียนที่ดีจึงควรเปิดโอกาสให้นักเรียนได้มีส่วนร่วมในการเรียนทั้งสองแบบ

จากทฤษฎีการอ่านเพื่อการสื่อสาร และแนวทางการเรียนการสอนที่มีศูนย์กลางที่การเรียนรู้คงได้กล่าวมาข้างต้นนั้น ผู้เขียนได้ประยุกต์ความรู้และแนวคิดต่างๆ เหล่านี้ใช้เป็นแนวทางในการสร้างบทเรียนและวิธีการเรียนการสอนการอ่านดังต่อไปนี้

แนวทางการสร้างบทเรียน

1. บทเรียนการอ่านควรมีเนื้อหาที่ตรงกับความสนใจของนักเรียน และ/หรือนักเรียนเห็นประโยชน์ของบทอ่านนั้น เรื่องที่ให้อ่านควรมีทั้งเรื่องรอบ ๆ ตัวนักเรียน และเรื่องที่เกี่ยวข้องกับประเทศอื่น ๆ โดยเฉพาะประเทศที่ใช้ภาษาอังกฤษเป็นภาษาประจำชาติ นอกจากนี้ยังควรมีความหลากหลายในตำแหน่งของประเภทของบทอ่าน และประเภทของกิจกรรมเพื่อจูงใจให้นักเรียนสนใจที่จะอ่าน

2. บทเรียนควรคำนึงถึงความสำคัญของความรู้ที่นักเรียนมีก่อนการอ่าน ในบทเรียนแต่ละบทควรมีกิจกรรมเพื่อกระตุ้นให้นักเรียนได้ใช้ความรู้ที่มีอยู่ ทั้งนี้เป็นการเตรียมนักเรียนให้มีความพร้อมในด้านเนื้อหา ก่อนอ่าน เมื่ออ่านแล้วนักเรียนจะสามารถนำความรู้ใหม่ที่ได้จากการอ่านมาเชื่อมโยงกับความรู้เดิมที่มีอยู่ ซึ่งจะทำให้เกิดการเรียนรู้ได้

3. นอกจากการเตรียมนักเรียนในด้านเนื้อหาแล้ว บทเรียนควรคำนึงถึงการเตรียมนักเรียนด้านคำศัพท์ด้วย บทเรียนควรมีกิจกรรมเพื่อเตรียมนักเรียนด้านคำศัพท์ก่อนอ่าน และกิจกรรมที่มุ่งฝึกนักเรียน

ให้มีกลวิธีแก้ปัญหาคำศัพท์เมื่อพบคำที่ไม่ทราบความหมายในบทอ่าน นอกจากนี้บทเรียนยังควรส่งเสริมให้นักเรียนได้นำคำศัพท์ที่เรียนในบทอ่านไปใช้ในสถานการณ์อื่นๆ อีกด้วย

4. บทเรียนควรคำนึงถึงด้วยว่ารูปแบบภาษามีความสำคัญต่อความเข้าใจเรื่อง บทเรียนจึงควรสอนหรือทบทวนรูปแบบโครงสร้างภาษา นอกจากนั้นบทเรียนยังควรส่งเสริมให้นักเรียนใช้ความรู้ด้านโครงสร้างภาษามาเสริมความรู้ด้านเนื้อหา อันจะเป็นการสร้างปฏิสัมพันธ์ระหว่างความรู้ทั้งสองด้าน ซึ่งจะมีผลให้การอ่านมีประสิทธิภาพมากขึ้น

5. บทเรียนควรส่งเสริมให้นักเรียนได้ฝึกใช้ความคิดและความสามารถเชิงพุทธิปัญญาในระดับลึก กิจกรรมในบทเรียนควรมุ่งให้นักเรียนได้รู้จักแก้ปัญหา ตัดสินใจ และให้เหตุผล มิใช่เพียงให้จำและเข้าใจเท่านั้น บทเรียนในลักษณะนี้จะเป็นการเปิดโลกทัศน์ของนักเรียนให้กว้างขึ้น

6. บทเรียนควรส่งเสริมให้นักเรียนได้อ่านอย่างมีจุดมุ่งหมายในการสื่อสาร โดยการกำหนดสถานการณ์และจุดมุ่งหมายซึ่งใกล้เคียงกับจุดมุ่งหมายในการอ่านในชีวิตจริง บทเรียนลักษณะนี้จะทำให้นักเรียนเห็นประโยชน์ของการอ่านและเกิดแรงจูงใจในการอ่าน

7. บทเรียนควรเปิดโอกาสให้นักเรียนได้ใช้ทักษะอื่นๆ นอกเหนือจากการอ่านมาช่วยในการทำกิจกรรมเพื่อเสริมให้การอ่านในห้องเรียนใกล้เคียงกับการอ่านในชีวิตจริงมากขึ้น

8. บทเรียนควรเปิดโอกาสให้นักเรียนนำความรู้และแนวคิดที่ได้จากการอ่านมาอภิปรายแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกัน ทั้งนี้เพื่อที่นักเรียนจะได้ใช้ความคิดเห็นส่วนตัวมาปฏิสัมพันธ์กับบทอ่านอันจะทำให้เกิดการเรียนรู้ได้ดียิ่งขึ้น

9. บทเรียนควรคำนึงถึงความสำคัญของการเรียนรู้วัฒนธรรมของเจ้าของภาษากว้ย บทเรียนควรมีเนื้อหาบางส่วนเกี่ยวข้องกับวัฒนธรรมของเจ้าของภาษา แต่วัฒนธรรมที่กล่าวถึงนั้นไม่ควรเป็นสิ่งยุ่งยาก ซับซ้อน เกินกว่าที่ครูหรือนักเรียนจะมองเห็นภาพได้

10. บทเรียนควรส่งเสริมให้นักเรียนเห็นความสัมพันธ์ระหว่างการอ่านในห้องเรียน และชีวิตนอกชั้นเรียน อาจทำได้โดยการส่งเสริมให้นักเรียนได้สัมผัสกับการใช้ภาษาในชีวิตจริง เช่น การสัมภาษณ์เจ้าของภาษา หรือค้นคว้าเพิ่มเติมในห้องสมุดเพื่อทำงานกลุ่ม และกลับมารายงานในห้องเรียน เป็นต้น

11. บทเรียนควรเปิดโอกาสให้มีการปฏิสัมพันธ์ในรูปแบบที่หลากหลายเกิดขึ้นในห้องเรียน เช่น ระหว่างครู-นักเรียน ตัวต่อตัว นักเรียน-นักเรียน (เป็นคู่หรือเป็นกลุ่ม) ครู-นักเรียน (ทั้งชั้น) นักเรียน-กิจกรรม/บทอ่าน เป็นต้น

แนวทางวิธีการเรียนการสอนการอ่าน การเรียนการสอนการอ่านขึ้นอยู่กับขั้นตอนการสอน การจัดการเรียน และบทบาทของครูและนักเรียน ผู้เขียนได้แบ่งขั้นตอนการสอนเป็น 3 ขั้นตอน ในแต่ละขั้นตอนมีการจัดการเรียนและบทบาทของครูและนักเรียนดังต่อไปนี้ คือ

1. ขั้นตอนก่อนการอ่าน ขั้นตอนนี้เป็นขั้นตอนที่มีขึ้นเพื่อจุดประสงค์ดังต่อไปนี้คือ

1.1 กระตุ้นให้นักเรียนมีความสนใจใคร่รู้ในเนื้อหาที่จะอ่าน การทำเช่นนั้นจะให้นักเรียนมีแรงจูงใจในการเรียนรู้

1.2 เตรียมนักเรียนล่วงหน้าเพื่อให้มีความพร้อมในการรับสารนั้นเพื่อที่นักเรียนจะได้เข้าใจเนื้อหาของเรื่องราวได้ง่ายขึ้น การเตรียมนักเรียนอาจทำได้ดังนี้ คือ

1.2.1 เตรียมนักเรียนให้มีความรู้พื้นฐานพอควรเกี่ยวกับเนื้อหาของเรื่องที่จะอ่าน

1.2.2 เตรียมนักเรียนให้รู้ความหมายของคำศัพท์สำคัญๆ ที่จะพบในเรื่องรวมนั้นก่อนการอ่าน ทั้งนี้เพื่อที่จะได้อ่านอย่างต่อเนื่อง

1.2.3 เตรียมนักเรียนให้รู้โครงสร้างทางภาษาที่จำเป็นเพื่อที่จะได้รับรู้เรื่องราวได้อย่างถูกต้อง

1.2.4 เตรียมนักเรียนให้มีกลวิธีการอ่านที่จะช่วยให้การอ่านมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

ในขั้นก่อนอ่านนี้นักเรียนอาจทำกิจกรรมร่วมกันทั้งชั้นเรียน ทำเป็นคู่ เป็นกลุ่ม หรือทำคนเดียวก็ได้ บทบาทของครูในช่วงนี้คือสร้างความสนใจของนักเรียนต่อบทอ่าน สร้างความมั่นใจให้แก่ นักเรียน สร้างบรรยากาศในห้องเรียนให้น่าสนใจ และเป็นผู้ให้คำตอบหรือคำอธิบายแก่นักเรียนเมื่อนักเรียนต้องการ สำหรับบทบาทของนักเรียนคือเป็นผู้มีส่วนในการทำกิจกรรม เป็นผู้ที่ยพยายามหาข้อมูลเกี่ยวกับเรื่องที่จะอ่านจากเพื่อนหรือครู และพยายามทบทวนความรู้ที่ตนมีอยู่เกี่ยวกับเรื่องที่จะอ่าน

2. ขั้นตอนขณะอ่าน ขั้นตอนนี้เป็นขั้นตอนที่มีขึ้นเพื่อจุดประสงค์ดังต่อไปนี้

2.1 ให้จุดมุ่งหมายในการอ่านแก่นักเรียน ด้วยการสร้างสถานการณ์เพื่อที่นักเรียนจะได้มีเหตุผลในการอ่านนั้นๆ และเพื่อที่นักเรียนจะได้กำหนดกลยุทธ์ในการอ่านได้ถูกต้อง

2.2 ให้นักเรียนหาข้อมูลต่างๆ จากบทอ่านด้วยตนเองโดยใช้กลวิธีการอ่านที่เหมาะสมกับจุดมุ่งหมายที่ตั้งไว้

ในการอ่านเพื่อเอารายละเอียดนี้ นักเรียนจะต้องนำความรู้ทางภาษามาช่วยวิเคราะห์เพื่อที่จะได้ข้อความ

หมายได้อย่างถูกต้อง และจะต้องนำความรู้รอบตัวในสาขาวิชา ประสบการณ์ และความรู้ในเรื่องวัฒนธรรมมาช่วยในการตีความเพื่อสื่อความหมายให้ถูกต้องและเหมาะสม

ในขั้นตอนขณะอ่านนี้ นักเรียนจะเป็นคนอ่าน และทำกิจกรรมประกอบบทอ่าน ในการอ่านนักเรียนจะอ่านด้วยตนเอง ส่วนการทำกิจกรรมนี้อาจทำคนเดียว เป็นคู่ หรือเป็นกลุ่มก็ได้ ครูเป็นผู้ให้จุดมุ่งหมายของการอ่าน อธิบายคำสั่ง ดูแลให้นักเรียนอ่าน ควบคุมเวลา คอยช่วยเหลือเมื่อนักเรียนมีปัญหาในการอ่าน ประเมินผลการอ่าน และให้ความกระจ่างสำหรับข้อสงสัยในเรื่องต่าง ๆ แก่นักเรียน

3. ขั้นตอนหลังการอ่าน ขั้นตอนนี้เป็นขั้นตอนที่มีขึ้นเพื่อจุดประสงค์ดังต่อไปนี้

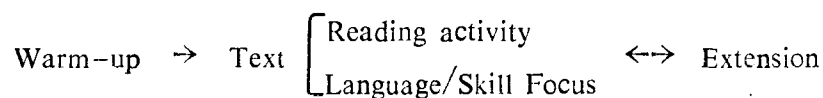
3.1 เพื่อให้ให้นักเรียนนำข้อมูลที่ได้จากการอ่านมาสัมพันธ์กับความรู้ ความคิด และความเห็นของตนเอง

3.2 เพื่อให้ให้นักเรียนนำข้อมูลที่ได้รับการอ่านมาทำกิจกรรมต่อเนื่องในทักษะอื่น ๆ

กิจกรรมในขั้นตอนนี้อาจไม่เกี่ยวข้องกับบทอ่านโดยตรง แต่เป็นการพัฒนาความรู้ ความคิดจากบทอ่าน เพื่อให้การอ่านในชั้นเรียนคล้ายคลึงกับการอ่านจริงในชีวิตประจำวัน คือสามารถนำข้อมูลที่ได้รับการอ่านมาสัมพันธ์กับความรู้ ความคิด หรือความเห็นของตนเอง หรือนำเฉพาะข้อมูลที่ได้รับการอ่านมาใช้ในการตัดสินใจอย่างใดอย่างหนึ่ง นำมาอภิปรายวิจารณ์ หรือนำมาทำกิจกรรมต่อเนื่องในทักษะอื่น ๆ เช่น เขียนบทสรุป เล่นละคร เป็นต้น

ในขั้นตอนหลังการอ่านนี้ นักเรียนอาจทำงานร่วมกันทั้งชั้น ทำเป็นกลุ่ม เป็นคู่ หรือทำคนเดียว ครูมีหน้าที่อธิบายคำสั่ง แนะนำการทำกิจกรรม ควบคุมห้องเรียน หากทางช่วยให้นักเรียนทำกิจกรรม และประเมินผลงานของนักเรียน เป็นต้น

จากแนวทางการสร้างบทเรียนและวิธีการเรียนการสอนที่ได้กล่าวมาแล้ว ผู้เขียนขอเสนอแบบจำลองบทเรียนการอ่านดังนี้ คือ

1. Warm-up บทเรียนส่วนนี้ประกอบด้วยกิจกรรมในรูปแบบต่างๆ โดยใช้สื่อที่กระตุ้นประกอบ เช่น บัตรคำ รูปภาพ แผนภูมิ รายการคำ แบบสอบถาม และแถบเสียง เป็นต้น จุดมุ่งหมายสำคัญของบทเรียนส่วนนี้คือเพื่อกระตุ้นให้นักเรียนได้ใช้ความรู้ในด้านต่างๆ ที่มีอยู่ และเพื่อเตรียมนักเรียนทั้งในด้านเนื้อหาและด้านคำศัพท์ที่จำเป็นที่ต้องใช้ในการอ่านเรื่อง

นอกจากนี้ยังเป็นการกระตุ้นให้นักเรียนเกิดความสนใจในบทอ่านเพื่อให้มีแรงจูงใจในการอ่านต่อไป

2. Text บทเรียนส่วนนี้นำเสนอบทอ่านที่มีเนื้อหาน่าสนใจและไม่ยากเกินระดับความรู้ของนักเรียน ทั่วบทอ่านมีรูปแบบต่างๆ กัน เช่น บทสนทนา แผ่นพับ โฆษณา บทอ่านจากสารานุกรม บทความจากหนังสือพิมพ์รายวันหรือนิตยสาร เรื่องสั้น บทสัมภาษณ์

โคลง และการ์ตูน เป็นต้น บทอ่านเหล่านี้เป็นบทอ่านจริงหรือใช้ภาษาเหมือนจริง มีกิจกรรมต่างๆ ประกอบบทอ่านเพื่อให้นักเรียนมีจุดมุ่งหมายในการอ่าน บทเรียนส่วนนี้มีจุดประสงค์เพื่อให้นักเรียน ได้มีโอกาสอ่านด้วยตนเอง และฝึกหัดใช้ทักษะการอ่านแบบต่างๆ เพื่อเลือกข้อมูลให้ตรงตามจุดมุ่งหมายในการอ่าน นอกจากนี้ยังเป็นการฝึกให้นักเรียนใช้ความคิดหาเหตุผลอีกด้วย บทเรียนบางบทมุ่งให้ความรู้ด้านวัฒนธรรมของเจ้าของภาษาในระดับที่เหมาะสมกับอายุ ขอบข่ายความสนใจ และระดับความเข้าใจของนักเรียน และตอนท้ายของบทเรียนส่วนนี้เป็นการทบทวนความรู้ด้านภาษาที่นักเรียนเคยเรียนมาแล้ว หรือเป็นการสอนทักษะการอ่านที่นักเรียนยังไม่เคยพบมาก่อน

3. Extension บทเรียนส่วนนี้นำเสนอบทอ่านที่มีเนื้อหาต่อเนื่องกับบทอ่านในส่วน Text พร้อมด้วยกิจกรรมประกอบบทอ่าน กิจกรรมส่วนใหญ่จะเป็นลักษณะการแก้ปัญหา การอภิปรายกลุ่ม และการทำโครงการ ซึ่งเปิดโอกาสให้นักเรียนได้ใช้ทักษะสัมพันธ์

และนำรูปแบบโครงสร้างของภาษาที่เรียนมาใน Text มาใช้ บางครั้งนักเรียนอาจต้องค้นคว้าหาข้อมูลเพิ่มเติมนอกห้องเรียน เช่น อ่านหนังสือพิมพ์รายวันภาษาอังกฤษ อ่านสารานุกรมในห้องสมุด หรือสัมภาษณ์บุคคลในครอบครัว ซึ่งจะทำให้นักเรียนได้เห็นความสัมพันธ์ระหว่างการเรียนในห้องเรียนและสถานการณ์ในชีวิตจริงรอบๆ ตัว ทั้งยังเป็นการขยายขอบข่ายโลกทัศน์ของนักเรียนอันจะเป็นการสร้างสมประสบการณ์และความรู้ซึ่งจะเป็นประโยชน์ต่อการเรียนในอนาคต แต่หากนักเรียนอ่อนและต้องการเวลาในการทำแต่ละกิจกรรมมากครูก็อาจข้ามกิจกรรมในส่วน Extension นี้ หรือหากนักเรียนเก่ง และมีเวลาเหลือ ครูก็อาจหากิจกรรมเพิ่มเติมมาให้นักเรียนทำในส่วน Extension นี้ แล้วแต่ว่าเห็นเหมาะสม

ที่กล่าวมาทั้งหมดนี้คือการอธิบายการสร้างบทเรียนและวิธีการเรียนการสอนการอ่านภาษาอังกฤษที่สร้างพื้นฐานของทฤษฎีการอ่านเพื่อการสื่อสารและแนวคิดการเรียนการสอนที่มีศูนย์กลางที่การเรียนรู้

บรรณานุกรม

- Carrell P. "Content and Formal Schema in ESL Reading." *TESOL Quarterly* 21 : 3 (1987) : 461-81.
- Carrell, P. and J. Eiskerhold. 1983. "Schema Theory and ESL Reading Pedagogy." *TESOL Quarterly* 17 : 4 (1987) : 553-73.
- Coady, J. "A Psycholinguistic Model of the ESL Reader". In *Reading in a Second Language*. Edited by R. Mackay; B. Baskman, and RR. Gordon. Newbury House, 1979.
- Eskey, D.E. *Theoretical Foundations in Teaching Second Language Reading for Academic Purposes*. ed. by F. Dubin, D.E. Eskey and W. Grabe. Addison-Wesley, publishing Company, 1986.
- Gardner, R. and W. Lambert, *Attitudes and Motivation in Second Language Learning*. Newbury House, 1972.
- Gebhard, J.G. "Successful Comprehension : What Teachers Can Do Before Students Read". *English Teaching Forum* (1987) : 21-23.
- Grellet, F. *Develop Reading Skills*. Cambridge University Press, 1981.
- Harmer, J. *The Practice of English Language Teaching*. Longman, 1983.
- Hutchinson, T. and A. Waters. *English for Specific Purposes : A Learning-centred Approach*. Cambridge University Press, 1987.
- Johnson, P. *Effects on Reading Comprehension of Building Background Knowledge*. *TESOL Quarterly* 16 : 4 (1982) : 503-16.
- Morrow, K. "Principles of Communicative Methodology". In *Communication in the Classroom*. Edited by K. Johnson and K. Morrow, 1981.
- Stevick, E. *Images and Options in the Language Classroom*. Cambridge University Press, 1986.
- . *Memory, Meaning and Method*. Newbury House, 1976.
- . *Teaching and Learning Languages*. Cambridge University Press, 1982.
- White, R.V. "Reading". In *Communication in the Classroom*. Edited by K. Johnson and K. Morrow. Longman, 1981.
- Widdowson, H.G. *Learning Purpose and Language Use*. Oxford University Press, 1983.